

Ляшенко К. І. Формування громадянської компетентності здобувачів початкової освіти / К. І. Ляшенко // Формування громадянських компетентностей фахівця нової генерації: Збірник за матеріалами Всеукр. науково-практичної конференції (15 травня 2019 року). – Лисичанськ : ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» – Лисичанськ : ФОП Єгорова О. Є. – 2019. – С. 51-54.

Ляшенко Катерина Іванівна

ВП «Лисичанський педагогічний коледж

ЛНУ імені Тараса Шевченка», м. Лисичанськ

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті подано матеріали щодо формування громадянської компетентності здобувачів початкової освіти, розкрито значення активної громадянської позиції на шляху до розбудови демократичної держави.

Ключові слова: громадянська компетентність, здобувач освіти, початкова школа, громадянин.

Формування громадянської компетентності – одне з пріоритетних та головних завдань нової української школи. Саме в дитячому віці закладаються основи національної ідентичності, відповідальність, прищеплюється любов до рідного краю, сімейних традицій та культура поведінки.

Проблеми громадянського виховання молоді в усі часи привертала увагу вчених. Про наявність різноманітних засобів і шляхів формування громадянської позиції говорять багато науковців: і соціологи, і філософи, і психологи, і педагоги. Різноманітні соціальні і політичні аспекти громадянського виховання молоді розглядалися Л. І. Аманбаєвою, І. Д. Бехом, А. В. Мудриком, Н. Д. Нікандровим, Г. Н. Філоновим, Є. О. Ямбургом та ін. Закономірності процесу формування громадянської свідомості як важливої

складової загального розвитку особистості стали предметом вивчення багатьох педагогів і психологів (О. А. Дубасенюк, І. М. Ільїнський, І. С. Кон, І. С. Мар'єнко, В. І. Плахтеева, М. В. Пряжников, В. О. Сухомлинський, Г. І. Філонов). Форми організації процесу громадянського виховання наведені Н. І. Браташ, І. В. Корінною, П. В. Вербицькою, О. І. Мартинюк, Т. А. Мерцаловою, І. В. Молодцовою, Ю. М. Рудіним, М. В. Чельцовим, які прагнули розкрити суть і механізми формування громадянської позиції молоді. Увага вчених спрямована на вивчення сутності й змісту компетентнісного підходу, розроблення методів і засобів формування й розвитку компетенцій в учнів (В. Адольф, Ю. Варданян, Б. Гершунський, С. Гончаренко, Ю. Кулюткін, А. Маркова, Л. Мітіна, Н. Лобанова, Н. Остапчук, О. Пометун, О. Савченко, Г. Сухобська та ін.). Проблема формування життєвої компетентності учнів молодших класів ще недостатньо розроблена, хоча її вивченням займалося багато науковців (І. Єрмаков, Л. Мітіна, Д. Пузікова й ін.). Аналіз наукової літератури свідчить, що значний потенціал для формування життєвої компетентності мають інтерактивні технології навчання. [2]

У Державному стандарті початкової освіти серед ключових компетентностей визначено і громадянські та соціальні, які пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя. [1]

Метою громадянської та історичної освітньої галузі є формування громадянської та інших компетентностей, власної ідентичності та готовності до змін шляхом осмислення зв'язків між минулим і сучасним життям, активної громадянської позиції на засадах демократії, поваги до прав і свобод людини,

толерантного ставлення до оточуючих, набуття досвіду життя в соціумі з урахуванням демократичних принципів.

Здобувач освіти:

встановлює зв'язки між подіями, діяльністю людей та її результатами у часі, пояснює значення пам'ятних для себе та інших громадян України дат (подій);

орієнтується у знайомому соціальному середовищі, долучається до його розвитку, пояснює вплив природи та діяльності людей на нього;

працює з різними джерелами соціальної та історичної інформації, аналізує зміст джерел, критично оцінює їх;

узагальнює інформацію з різних джерел, розповідаючи про минуле і сучасне;

представляє аргументовані судження про відомі факти та історичних осіб, а також про події суспільного життя;

має розвинуте почуття власної гідності, діє з урахуванням власних прав і свобод, поважає права і гідність інших осіб, протидіє проявам дискримінації та нерівного ставлення до особистості;

усвідомлює себе громадянином України, аналізує культурно-історичні основи власної ідентичності, визнає цінність культурного розмаїття;

дотримується принципів демократичного громадянства, бере активну участь у житті шкільної спільноти, місцевої громади. [1]

Успішність виховних впливів з метою виховання громадянськості молодшого школяра також залежить від умілого використання педагогом як традиційних, так і інтерактивних методів.

В своїй практиці використовую такі методи формування громадянської компетентності учнів початкової школи:

- традиційні: стимулювання діяльності і поведінки, усвідомлення громадянських цінностей суспільства.

- інтерактивні: евристичні бесіди, творчий аналіз результатів спільної діяльності, ігрові ситуації, встановлення правил, інтерв'ю, створення ситуацій успіху.

Громадянське виховання молодших школярів – це вимога часу; воно полягає у формуванні громадянськості як інтегрованого якості, яке дає можливість відчувати себе морально, соціально, політично та юридично дієздатною і захищеною у даній державі. Виховання громадянськості – одна з умов підготовки покоління людей, здатних відродити суспільство і духовність нації, розвинути ідею державності, звернену до людини.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової освіти. – Електронний ресурс : [Режим доступу] -
<http://dano.dp.ua/attachments/article/303/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%20%D0%BF%D0%BE%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8.pdf>
2. Сігова А. Г. ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ. – Електронний ресурс : [Режим доступу] -
<http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/20241/1/Sigova.pdf>